

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Система управління державними фінансами в Україні є основою забезпечення сталого розвитку країни та гарантованого виконання соціальних зобов'язань перед громадянами. Державні фінанси мають стратегічне значення для регулювання реального сектору економіки та фінансової сфери, забезпечення розвитку регіонів, підтримки підприємницької діяльності, а їх потенціал є підґрунтям для соціального розвитку. Ефективність системи управління державними фінансами має важливе значення для забезпечення стабільності бюджетної системи, а також загальної фінансової безпеки та стійкого економічного зростання [1].

Місьцеве самоврядування сьогодні виступає важливим фактором демократизації суспільного життя, децентралізації управління та необхідною передумовою становлення громадянського суспільства, наближення влади до її джерела – народу. В Україні закладено конституційні засади місцевого самоврядування, ратифіковано Європейську хартію місцевого самоврядування, прийнято низку базових нормативно-правових актів, які регулюють діяльність органів місцевого самоврядування.

Дослідження проблем фінансового забезпечення органів місцевого самоврядування має велике значення як для розвитку вітчизняної фінансової науки, так і для вирішення практичних питань, пов'язаних із управлінням місцевими фінансовими ресурсами, фінансовою незалежністю місцевих органів влади.

Разом з тим, як зазначено в Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, система місцевого самоврядування на сьогодні не задовольняє потреби суспільства.

Функціонування органів місцевого самоврядування у більшості територіальних громад не забезпечує створення та підтримку сприятливого життєвого середовища, необхідного для всебічного розвитку і самореалізації людини, захисту її прав, надання мешканцям територіальних громад якісних та доступних публічних послуг. Водночас недостатньо використовуються можливості, надані Законом України “Про місцеве самоврядування в Україні”, у сфері захисту місцевого самоврядування шляхом реалізації заходів відповідальності за не вирішення питань місцевого значення, розглянутих на місцевих референдумах, зборах, сходах громадян, рішень органів і посадових осіб місцевого самоврядування, прийнятих у межах їх повноважень. Крім того, відчувається брак професійних кадрів для публічного сектору на місцях, що стримує формування та реалізацію державної політики. Усе це негативно впливає на забезпечення сталого розвитку як окремих громад, так і країни в цілому. Можна стверджувати, що без реформи місцевого самоврядування неможливе подолання кризових явищ у соціально-економічному і політичному житті України. Місцеве самоврядування – одна з фундаментальних демократичних засад конституційного ладу України. А тому процеси його конституційного реформування є найважливішим чинником розвитку всієї системи української державності [4].

Важливого значення набуває підвищення ефективності використання фіскальних інструментів з метою взаємоузгодження дохідних та видаткових повноважень місцевого самоврядування, удосконалення підходів до моделювання макроекономічних процесів, у тому числі у розрізі податкових надходжень, що дозволить підвищити обґрунтованість рішень стосовно змін у бюджетній системі. Доцільним є подальше посилення системності та послідовності у реалізації бюджетної політики щодо децентралізації, визначення оптимальної структури дохідної частини місцевих бюджетів різних рівнів. Децентралізація певним чином сприяє макроекономічній стабілізації та уповільненню росту видатків бюджету, крім цього, одним із важливих аспектів цього є створення умов для економічної конкуренції між адміністративно-

територіальними одиницями. Зміцнення фінансового потенціалу територій базується на засадах ефективності податкового механізму, розвитку системи управління місцевими фінансами, що дозволить підвищити результативність виконання стратегічних завдань соціально-економічного розвитку територій. Розробка бюджетної стратегії із врахуванням циклічності економічного розвитку, бюджетно-податкової збалансованості, реформування місцевих бюджетів позитивним чином вплинуть на ефективність бюджетної системи. Для реалізації принципів ефективного функціонування бюджетної системи на рівні місцевого самоврядування необхідно забезпечити належний рівень фінансування відповідних суспільних потреб, виходячи із основних завдань органів місцевого самоврядування на основі дієвого бюджетного планування та результативного використання бюджетних коштів.

Місцеві бюджети є ваговою складовою системи державних фінансів, їх збалансованість, оптимальність є однією з умов економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць; рівень фінансового забезпечення місцевих бюджетів достатньо суттєво впливає на структурні перетворення у галузях економіки та соціальній сфері. Від якості та своєчасності прийняття рішень щодо видаткової частини місцевих бюджетів, децентралізації управління бюджетними коштами залежить збалансованість бюджетної системи та результативність бюджетного регулювання. Підвищення рівня життя населення вимагає посилення результативності використання бюджетних коштів. Впровадження інституційного підходу до дослідження системи фінансового забезпечення місцевого самоврядування є важливим та включає визначення характерних ознак її складових, інституційного середовища, що забезпечує їх функціонування та взаємозв'язки. Важливим завданням є створення інституційних умов для формування місцевих бюджетів, визначення концептуальних засад, стратегічних і тактичних цілей та завдань їх реформування відповідно до стратегії соціально-економічного розвитку країни. Розвиток інституту місцевого самоврядування має відігравати провідну роль у ініціюванні змін у системі місцевих фінансів, тобто мати функцію системо

утворюючої складової удосконалення зазначеної системи та бюджетного процесу [3].

Планування показників місцевих бюджетів та їх прогнозування на середньострокову перспективу. З метою розмежування повноважень у системі органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади на різних рівнях за принципом субсидіарності та децентралізації важливим є визначення достатнього рівня податкової бази, яка надасть змогу для забезпечення виконання органами місцевого самоврядування власних повноважень з урахуванням критеріїв фінансування делегованих повноважень; підвищення ефективності державного контролю за виконанням органами місцевого самоврядування покладених на них завдань; визначення напрямів формування фінансового забезпечення місцевого самоврядування, що надасть можливість для надання якісних та доступних публічних послуг, задоволення інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідній території, узгодження інтересів держави та територіальних громад. Створення належних фінансових умов для забезпечення виконання органами місцевого самоврядування своїх завдань і функцій передбачає взаємоузгодження наявних ресурсів і видаткових зобов'язань, необхідних для здійснення визначених повноважень органів місцевого самоврядування. Важливим є забезпечення подальшого розвитку методологічних підходів до формування місцевих бюджетів за програмно-цільовим методом, що сприятиме посиленню ступеню впливу регулювання міжбюджетних відносин на соціально-економічний розвиток адміністративно-територіальних одиниць; удосконалення методологічних засад оцінки результативності бюджетних програм при складанні та виконанні місцевих бюджетів, з врахуванням відповідних інтегрованих показників, що надасть можливість для своєчасного коригування обсягу та структури доходів та видатків бюджетів місцевого самоврядування з метою підвищення рівня бюджетної збалансованості. Доцільним є вдосконалення інституційного середовища формування дохідної частини місцевих бюджетів, посилення взаємозв'язку податкового регулювання із циклічністю економічного розвитку.

Зміцнення рівня фінансового забезпечення повноважень органів місцевого самоврядування за рахунок власних доходів – це передумова для підвищення ефективності витрачання бюджетних коштів, підвищення стабільності та передбачуваності доходів місцевих бюджетів та створення умов для оптимізації взаємовідносин між суб'єктами бюджетного процесу.

Список використаних джерел:

1. Б'юкенен Дж., Масгрейв М., Річард А. Суспільні фінанси і суспільний вибір. К. : Вид. Дім «Києво-Могилянська Академія», 2004. 176 с.
2. Боголиб Т. М. Местные бюджеты в системе бюджетного регулирования. *Региональная экономика: теория и практика*. 2014. №6. С. 42-56.
3. Вагнер А. Теория финансов. Л. : Петроком, 1993. 231 с.
4. Василик О.Д. Теорія фінансів. К. : НІОС, 2000. 416 с.
5. Диверсифікація доходів місцевих бюджетів: монографія / за ред. І.О. Луніної; НАН України, Інститут економіки та прогнозування. К., 2010. 320 с.
6. Зайчикова В.В. Місцеві фінанси України та європейських країн. К. : НДФІ, 2007. 299 с.

Саць Любов Володимирівна

*Начальник відділу проектної діяльності та міжнародного співробітництва
Володимир-Волинської міської ради*

МОНІТОРИНГ СФЕР, ЯКІ ОХОПЛЮЄ ПРОГРАМА ЕКОНОМІЧНОГО, СОЦІАЛЬНОГО ТА КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ М. ВОЛОДИМИРА – ВОЛИНСЬКОГО НА 2020-2022 РОКИ

Місцеві цільові програми приймаються і затверджуються рішенням сесії відповідно до пункту 22 частини 1 статті 26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» Відповідно до місцевих цільових програм